

Benliğin Tasavvuf ile Dönüşümü: Ayşe Şasa

Emine Gülsüm SOYSAL*

Öz

Yeşilçam'ın öne çıkan senaryolarını kaleme almanın yanı sıra tasavvufa olan ilgisi ile de bilinen Ayşe Şasa, "hakikat" konusuna özel bir ilgi gösterir. Çocukluk ve gençlik yıllarında geçirmiş olduğu travmalar, onun hakikati aramasında büyük bir erek niteliği taşımaktadır. Bu nedenle Şasa, hakikati düşünmüş, düşlemiş ve iç âlemine doğru bir keşfe çıkmıştır. Yaşamış olduğu psikolojik rahatsızlıklar içerisinde kendi geçmişini sorgulamaya ve sınamaya başlamıştır. Şasa, bu sıkıntılı dönemi seyr u süluk yoluna girerek nihayete bağlamıştır. Bu yolculuk hali Şasa'nın ruh sağlığı ve kişilik gelişimi için oldukça önemli bir aşamadır. Bu durum, manevi şahsiyet gelişiminin ruhi ve içtimai bakımdan ele alınmasının gerekliliğini ortaya koymuştur. Bu gerekçe ile makalemizde Şasa'nın manevi şahsiyet gelişimini ve dönüşümünü tasavvuf etrafında analiz edeceğiz.

Ayşe Şasa, İkinci Dünya Savaşı'ndan kaçan dadılar ile büyümenin kişiliğinde oluşturduğu yabancılaşma olgusuyla sıkıntılar çekmiştir. Zamanla bu sıkıntılar içerisinde Şasa'yı manevi yücelmeye götüren şey İbn-i Arabî'nin *Füsûsu'l- Hikem* adlı eseri olmuştur. Bu eser ile tanıştıktan sonra tasavvufa ilgi duymaya başlayan Şasa, hayatının geri kalanını manevi kişilik yapısına göre devam ettirmiştir.

Bu çalışmada, Ayşe Şasa'nın çocukluk ve gençlik döneminde yaşadıklarından hareketle onun "hakikat arayışı" üzerinde durulmuştur. Çalışmamızda Şasa'nın ruhsal sıkıntılarında ve buhranlarından arınarak kendini gerçekleştirme dönemine *Delilik Ülkesinden Notlar* ve *Bir Ruh Macerası* adlı eserleri ışığında değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Ayşe Şasa, dönüşüm, hakikat, tevhit, hayret, içe bakış.

Transformation of the Self with Sufism: Ayşe Şasa

Abstract

Ayşe Şasa, who is known with her interest about Sufism as well as writing the prominent screenplays of Yeşilçam, shows a special interest in the subject of "truth". The traumas, she went through during her childhood and youth are qualified as great aims in her search for the truth. For this reason, Şasa thought and dreamed of the truth and went on a journey towards her inner world. She started questioning and testing her experienced in the psychological disorders. Şasa concluded this troubled period by entering the seyr-u sülûk. This journey is a very important stage for Şasa's mental health and personal development. This situation has revealed the necessity of dealing with the development of spiritual personality in terms of mental and social aspects. For this reason, in this article, we will analyze the development and transformation of Şasa's spiritual personality with regards to Sufism.

Ayşe Şasa suffered from the alienation phenomenon created by growing up with nannies fleeing the Second World War. Over time, the thing that led Şasa to spiritual exaltation in these troubles was İbn-i Arabî's work called *Füsûsu'l- Hikem*. After being acquainted with this work, Şasa started to take an interest in Sufism, continued the rest of her life according to her spiritual personality.

In this study, Ayşe Şasa's "search for truth" is emphasized, based on her childhood and youth experiences. In this paper, Şasa's period of self-realization by being purified from her mental distress and depressions will be discussed in the light of her works titled *Delilik Ülkesinden Notlar* and *Bir Ruh Macerası*.

Keywords: Ayşe Şasa, transformation, truth, tawhid (unity), marvel, introspection.

* Yüksek Lisans Öğrencisi, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Ankara / Türkiye, e-mail: emine-ynr@hotmail.com

ORCID : <https://orcid.org/0000-0001-8672-5376>.

Bu makaleyi şu şekilde kaynak gösterebilirsiniz / To cite this article (APA):

Soysal, Emine Gülsüm (2021). "Benliğin Tasavvuf ile Dönüşümü: Ayşe Şasa". *Külliyeye*, 2 (2): 114-128. DOI: 10.48139/aybukulliye.969221.

Makale Bilgisi / Article Information

Geliş / Received	Kabul / Accepted	Türü / Type	Sayfa / Page
09 Temmuz 2021	23 September 2021	Araştırma Makalesi	114-128
09 July 2021	23 September 2021	Research Article	

(Bu makale, yazar beyanına göre, TR DİZİN tarafından öngörülen “Etik Kurul Onayı” gerektirmemektedir.)

Extended Abstract

Ayşe Şasa, who is known with her interest about Sufism as well as writing the prominent screenplays of Yeşilçam, shows a special interest in the subject of "truth". The traumas, she went through during her childhood and youth are qualified as great aims in her search for the truth. For this reason, Şasa thought and dreamed of the truth and went on a journey towards her inner world. She started questioning and testing her experienced in the psychological disorders. Şasa concluded this troubled period by entering the seyr-u sülûk. This journey is a very important stage for Şasa's mental health and personal development. This situation has revealed the necessity of dealing with the development of spiritual personality in terms of mental and social aspects. For this reason, in this article, we will analyze the development and transformation of Şasa's spiritual personality with regards to Sufism.

She tries to create her social environment in line with the teachings of the social structure that she was born into. The stereotyped perception of normality determined by society does not pose a problem if it is accepted by the individual. However, when the individual's perception of reality changes, internal conflicts and the search for herself will be inevitable. While the structure in the changing values of the society leads the individual to stay in a dilemma, this situation causes various mental problems. Thus, society alienates the individual who does not acknowledge the truths accepted by the social order and isolates her with the image of 'crazy'. Ayşe Şasa has built a space for herself in which she will find peace by combining this image with her desire for reality. Her madness is a protest against the order presented as a social imposition. Thus, while Ayşe Şasa struggles with all the accumulations of the past in her mind, she has always taken a path towards her inner adventure that leads her to the truth.

Ayşe Şasa was faced with the diagnosis of schizophrenia by doctors as a result of her psychological disease. Thus Şasa, while entering into a period of seclusion that lasts for many years, she has also seek the truth, which is her inner dynamic. In schizophrenia, the individual tends towards an inner space. Schizophrenia does not want to separate itself from its inner world. Since she found authenticity only in her inner world, she preferred to stay in this space. While doing this, Ayşe Şasa protected herself from the outer world but did not give up her extroverted state. She tried to find answers to the questions of her inner world by conducting phone conversations with various people. These phone conversations have had a quite important place in the completion of her spiritual adventure.

Ayşe Şasa suffered from the alienation phenomenon created by growing up with nannies fleeing the Second World War. Over time, the thing that led Şasa to spiritual exaltation in these troubles was İbn-i Arabî 's work called Füsûsu'l- Hikem. After being acquainted with this work, Şasa, who started to take an interest in

Sufism, continued the rest of her life according to her spiritual personality. Şasa's psychological diseases were on the road to recovery in line with Arabi's mystical maturation stages. This path starts with the disintegration of Sasa's self and then passes through the stages such as truth, tawhid and wonder, and comes to the point of the perfect human being, where her heart meets her mind. Her acquaintance with Sufism has a great role in overcoming her psychological diseases and finding herself. The inner life of a person with a never-ending dynamic will gradually dissolve and begin to reveal its depths at the point where it develops with a sense of self. At this point, the desired truth turns into a powerful stage in the transformation of a new self. In her spiritual adventure, Şasa rebuilt her own identity and thereby displayed a spiritual personality development.

In this study, Ayşe Şasa's "search for truth" is emphasized, based on her childhood and youth experiences. In this paper, Şasa's period of self-realization by being purified from her mental distress and depressions will be discussed in the light of her works titled *Delilik Ülkesinden Notlar* and *Bir Ruh Macerası*.

*"Kıyamet günü, Yaratıcı 'ya anlamlı ve onurlu bir hikâye anlatabilmeliyim"
(Ayşe Şasa)*

Giriş

Ayşe Şasa, Yeşilçam'ın öne çıkan senaryo yazarlarından biridir. Yetiştği dönemde insani değerlerin kaybolmasıyla kendilik duygusunu arama yoluna giden Şasa, bu ikilemin içinde ruhsal serüvenine doğru bir yol alır. Şasa'nın kendini tanıma sürecinde yaşamış olduğu benlik dönüşümü tasavvuf etrafında şekillenmeye başlamıştır.

Birey, gerçek dünyanın kabul gördüğü normallik olgusu ile kendi iç dünyasının uyumu/uyumsuzluğu arasında gidip gelir. Bazen toplumun insani değerlerinden kopması ile birey kendi içine giden yoldan sapmaya başlar. Bazen ise bu ruhsal serüveni kimliğindeki şahsiyet yapısına göre anlamlandırmaya çalışır. Ayşe Şasa, bu anlamlandırmayı İbn-i Arabî'nin *Füsûsu'l- Hikem* adlı eseri ile tanıştıktan sonra gerçekleştirmeye başlamıştır. Böylelikle Şasa, benliğini dönüştürme sürecine girmiştir. İbn-i Arabî'nin sistemleştirdiği Vahdet-i Vücûd anlayışı doğrultusunda bir yol takip etmiştir. İbn Arabî'ye göre tasavvufta dört anlayış ve uygulama düzeyi vardır: şariat, tarikat, hakikat ve marifet. Şasa'nın bu merhalede ilerlediğini görmekteyiz.

Bilimsel anlayış içerisinde benzerlik bulunan mahiyet ve konular disiplinler arasında ilişki kurularak inceleme gerektirmektedir. Tam anlamıyla kapsayıcı bir yaklaşım elde edebilmek açısından farklı disiplinlerden faydalanılması uygun görülmektedir. Tasavvuf ve Psikoloji yararlanılan disiplinlerdendir. Şasa, psikolojik rahatsızlıklarını Arabî'nin tasavvuf düşüncesi ışığında bertaraf etmiştir.

Bu çalışmada Ayşe Şasa'nın benliğindeki dönüşüm süreci ele alınmak istenmiştir. Şasa'nın ruhsal tekâmül evresinde tasavvuf düşüncesindeki olgunlaşma merhaleleri üzerinde durulmuştur.

Hakikat Arzusu ile Yanan Bir Kalp: Ayşe Şasa

Ayşe Şasa, İstanbul'da seçkin bir ailede dünyaya gelmiştir. Şasa'nın ileriki dönemlerde yaşamış olduğu sancılı ilk tohumları bu dönemlerde atılmıştır. Kendisi yaşamış olduğu buhranlı dönemlerin doğduğu yıllardan itibaren başladığını şu sözler ile ifade etmiştir:

“1941 yılında Amerikan Hastanesi'nde doğmuşum. Doğar doğmaz da oldukça büyük bir dertle karşı karşıyayım. Annem, Çerkez bir aileden geldiği ve pedersahi etkiler altında olduğu için bir erkek çocuk beklerken, kız doğduğuna fevkalade üzülüyor; hatta bir süre bana süt vermekten bile kaçınıyor. Böyle bir başlangıç var hayatımda; şimdi ben döner bunu düşünürüm. Hastanede yeni doğan bebekler annelerine süt emzirmeye götürülürken, ben yatağında yalnız bırakılmışım demek ki... Bana bir biberon veriyorlardı, onunla avunuyordum. Herhalde ilk yalnızlık orada başladı” (Şasa 2019b: 16).

Ayşe Şasa, yetişme çağında tamamen dadılara teslim edilmiştir. İkinci Dünya Savaşı'ndan kaçan Yahudi, Katolik ve Protestan Alman dadılar Şasa'nın ruhi ve bedensel gelişiminde oldukça büyük bir yere sahiptir. Şasa, çocukluk yıllarından bahsederken çok yalnız ve bedbaht olduğunu dile getirmiştir. İç âlemindeki yalnızlığı ve yabancılaşmayı bu dadılar daha da körüklemiştir. Şasa, dadıların kendisi üzerindeki etkilerini şu şekilde ifade etmiştir:

“...bu insanlar savaştan kaçmışlar, İkinci Dünya Harbi'nin acılarını taşıyorlar, geceleri evdeki hizmetkârlarla beraber radyo dinliyorlar ve sürekli savaşın felaketlerini konuşuyorlar. Ölümden bahsediyorlar, bombalardan, yangınlardan bahsediyorlar, korku verici olaylar anlatılıyor ve bunlar küçücük yaşımda, benim şuuraltımda, uzun süre hayatımı çok kötü şekilde etkileyecek çok derin bir tesir bırakıyor” (Şasa 2019b: 31).

Şasa çok daha sonra kendi anadilini öğrenirken dahi zorluk çektiğini şu sözlerle ifade etmiştir: *“Ecnebi dadıların hegemonyası altındayım, beş yaşıma kadar bana bakan Macar Yahudisi Frau Katie, diplomalı ve iddialı bir bakıcı. Aşırı bir disiplin merakı var, benimle yalnızca Almanca konuşuyor. Katie'den ana olunca, anadilim de neredeyse Almanca oluyor. Sonraları, bir hayli zaman Türkçe konuşurken zorlandım; anadilimi öğrenmek epey zamanımı aldı, çok çaba sarf ettim”*(Şasa 2019b: 26).

Şasa, dadıların hayat tarzı ve düşünce yapısına göre yetişmeye ve dünyayı anlamlandırmaya çalışmıştır. Her bir dadı kendi inanç değerine ve dini anlayışına göre ona telkinlerde bulunmuştur. *“Tanrı'ya kendisine yalvarılacak sığınılacak bir*

Rab olarak, Allah ismiyle değil de Gott ismiyle yakarıyordum. Bu hâl, tam bir yabancılaşma. Giderek içinde yaşadığımız toplumun kavramlarıyla, diliyle aranızdaki mesafe açılmaya başlıyor”(Şasa 2019b: 33). Ayşe Şasa'nın bu sözleri ile dadıların onun inanç değerleri üzerindeki etkisini görmekteyiz. Bu etki Şasa'nın içinde bulunduğu topluma karşı kayıtsız ve yabancı kalmasına zemin hazırlamıştır.

Ayşe Şasa, yatılı olarak okuduğu Arnavutköy Amerikan Kız Koleji'nden 1960 yılında mezun olmuştur. Daha sonra Robert Kolej'in İdari Bilimler Bölümü'ne devam eden Ayşe Şasa, yönetmen, yapımcı ve senarist Atıf Yılmaz'a asistanlık yapmıştır. 1963 yılından itibaren ise senaryo yazmaya başlamıştır. Senaryo yazarı Ayşe Şasa, geçmişi ile bağlar kuramadığı, yabancılaşma ve yalnızlıklarla dolu iç âleminde bir türlü kurtulamadığı için uzun yıllar ağır bir ruhsal çöküş yaşamıştır. Bu çöküş dönemi Şasa'nın kendisi ile yüzleşmeye başladığı bir ayna mahiyetindedir. Şasa, sinema sektörüne adım attığında farklı düşünce ve felsefeye sahiptir. Özüne dönüşünü ve gerçek kimliğini idrak edişini Türk sinemasına ve seyircisine borçlu olduğunu birçok yerde dile getirmiştir.

Şasa, ilerleyen yıllarda ruhsal bir rahatsızlık geçirmiştir. Doktorlar ona şizofren tanısı koymuştur. Uzun yıllar süren bu dönemde sinema dünyasından da uzaklaşmak zorunda kalmıştır. Ayşe Şasa, her şeyden uzaklaştığı bu inziva döneminde iç âleminin derinliklerinde gezinmeye başlamıştır. Şasa, bu aşamada düşünsel anlamda da kendisini değiştirmiş ve daha sezgici bir hayat sürmeye başlamıştır. 1981 yılında *Füsü'l Hikem*'in çevirisini okuduktan sonra etkilenen Şasa, İslam'a ve İslam tasavvufuna yönelmeye başlamıştır. Kendisini bütünüyle bu kitaba bağlamış ve 18 yıl boyunca yaşadığı ağır sinir hastalığından bu sayede kurtulduğunu ifade etmiştir.

Ayşe Şasa, 16 Haziran 2014'te zatürre sebebi ile hayatını kaybetmiştir. Sevenlerinin oluşturduğu kalabalık bir törenle Sahrayıcedid Mezarlığı'na defnedilmiştir.

Çalışmamız, sekiz başlık altında ele alınacaktır. Bu bölümlerde Ayşe Şasa'nın hakikati bulma aşamalarına değinilecektir. Şasa'nın benliğinin dönüşümü tasavvuf etrafında açıklanmaya çalışılacaktır.

1. Pencere Mezarlığı

Ayşe Şasa, Yeşilçam'ın kalemi güçlü ve sevilen bir senaristidir. Ayşe Şasa'yı etkisi altına alan ve onu hep bir arayışa ileten şey “hakikat” olmuştur. Şasa, hakikat kelimesine büyük bir ilgi duymuştur. Okul sıralarında duymuş olduğu bu söz onu etkisi altına almış ve bütün hayatı hakikat arayışı ile geçmiştir. Dünyanın değişen düzeni içerisinde hakikate giden yol onu kendi iç âlemine yöneltmiştir.

Gerçek dünyanın değişen düzeninde değerlerin yitirilmesine karşı duranlar normalden farklı olarak görülmüşlerdir. Yeni normal, bireyin köklerinden kopuşunu temsil etmektedir. Bu ikilem arasında gidip gelen insan sosyalleşirken

hem doğumdan itibaren çevresiyle olan uyumunu hem de bu uyumu hangi ölçüde taklit edeceğini belirlemeye çalışmıştır. İnsan doğduğu çevreyi taklit ederek sosyalleşmeye başlar. İnsanın kendi kimliği ve değerlerinin doğrudan bir çözülmeye maruz kaldığı modern toplum düzeninde, insanın inanış ve değerlerinin kökten zedelendiğini söylemek mümkündür. Bu türden bir dönüşümün yaşandığı bir evde dünyaya gelen Ayşe Şasa, yetişme tarzının içerisinde kendi kimliğini inşa edemez. Arno Gruen'in "*İnsan doğarız, ama sosyalleşme tarzımızdan dolayı ancak onu taklit etmeyi öğreniriz*" (Gruen 2007b: 227) ifadesinde olduğu gibi Şasa yetişmiş olduğu sosyal çevreyi taklit ederek bir benlik oluşturmaya çabalamıştır. Dadıların kendi inanışlarına göre yetiştirilen Şasa'nın toplumsal hayata uyum sağlamakta sorun yaşadığı anlaşılmaktadır. Bu durum onun hakikati arama çabalarını daha da derinleştirmiştir. İçinde hep bir arayışın ve özlem duygusunun izleri vardır. Sanki hep bildiği ve istediği şey –hakikat- onu çağırılmaktadır. Fakat modern toplum, insanın içerisindeki bu özlem ve arayış duygusuna yanıt verememektedir. Bunun ile ilgili Ayşe Şasa şu şekilde bir izaha girişir: "*Çünkü modernite insanın fitri özlemlerine cevap veremiyor. Cevap veremediği için de insana baştan sona bunalım getiriyor. Her insan arayışa çıkamıyor. Fakat herkeste gayrişuuri bir rahatsızlık var. Belki bir kademe sonra bu rahatsızlık şuurla da fark ediliyor*" (Şasa 2019a: 129).

Şasa geçirmiş olduğu psikolojik rahatsızlık döneminde hakikat arayışına başladı. Bu dönem onun için geçmişini ve geleceğini düşünmeye daldığı bir pencere gibiydi. Ayşe Şasa, inziva döneminde bir pencerenin ardında bütün bildiklerini gözden geçirmiştir. Adeta zihni bir mezarlık gibidir. Şasa, bu dönemi şu şekilde ifade etmiştir:

"Ve yatağımın sağında pencere var. Pancurları yarı kapalı, gökyüzünün güzelim mavilerini aralıklardan yine de görebildiğim, ezan sesinin kaynağı olan gökyüzü. Hep gökyüzünden dağılan ezan sesi-çan sesleri-. Şaşkınlık içinde hem istavroz çıkarıp hem kelime-i tevhid çektiğim, yüzyıllarca süren anların vurgusu, vurgulayıcısı bu pencere. Mezarlığı; Zincirlikuyu'yu ve yeryüzünün tüm mezarlıklarını gören" (Şasa 2019a: 20).

Ayşe Şasa, bilincindeki yığınları tek tek gün yüzüne çıkararak bir pencereden bakmaktadır. Bu pencere zihninde geçmişin getirdikleri ve bugünün sorguladıkları ile doludur. Kulağında çocukluğundan kalma ve dadıların öğretilerinden aşına olduğu çan sesleri vardır. Bununla birlikte ezan sesinin kaynağı olduğunu dile getirerek yarı aralıklarla gördüğü gökyüzüne vurgu yapmıştır. Bu aşamada bilinci, üst üste yığılmış geçmişin izlerini taşıyan bir pencere mezarlığına dönüşmüştür, denebilir.

Ayşe Şasa, çocukluk ve gençlik yıllarından itibaren ruhi açıdan sıkışık bir haldedir. Farklı düşünce yapılarına sığınır fakat kendini bu düşüncelere tam anlamıyla ait hissetmez. Senaryolar yazar, başarılı işler yapar ancak içindeki bu

boşluk duygusu git gide daha da açılmakta ve bir oyuk haline gelmektedir. Şizofreni teşhisi koyulduğu ve on yıl kadar bir süre inzivaya çekildiği dönemde bir pencerenin ardından bilincini seyretmektedir. Bütün bilinci, geçmişi, izlediği filmler hepsi düşüncesinde onu sorguya çekmektedir. Dışarıya çıkmadan bir pencerenin ardından izlediği aslında kendi bilinci ve geçmişi. Bilinci Şasa'nın geçmişinden kesitler sunarak adeta kendisini imtihan etmektedir. Pencereden bakmaktadır ancak bu normal bir pencere değildir. Ölmüş/yitirilmiş geçmişinin ve bilincinin mezarlığını seyretmektedir. Bu mezarlık adeta bir pencere mezarlığıdır. Bu dönem Şasa için sorgu ve sınama dönemini oluşturan bir eşik niteliğindedir.

2. Delilik Ülkesinin Sahiciliği: Normalliği Maskeleyen Delilik

Toplumsal düzen içerisindeki normal kabul ettiğimiz olgular aslında bir çeşit deliliğin maskelenmiş halidir. Değişen düzen ve ahlaki değerlerdeki ikilikler bireyi toplumdan soyutlarken bir nevi onu kendi dünyasındaki deliliğe sevk etmektedir. Ayşe Şasa, toplumdan farklı olduğunun bilincindedir. Bu farklılık diğer insanlara göre onu 'deli' yapmaktadır. Ancak akıllılar dünyasına göre yapılmış bir tariftir bu. Şasa, yetişmiş olduğu çevrenin değerlerinden kopuşu ile normallik ve delilik halinin arasında kalmıştır. Arno Gruen'in "*İnsanın kendi içinden kopuşu, gerçek bir benin gelişmesini olanaksız kılar*" (Gruen 2007a: 26) ifadesinden anlaşılacağı üzere bu ikilemin arasında kalmak Şasa'nın gerçek bir benlik oluşturmasında zorlu bir süreci beraberinde getirmiştir. Şasa, delilik ülkesinin sokaklarında dolaşırken akıllılarla iletişime geçmek için onların hareketlerini zihninde kodlamaktadır. Delilik ülkesi farklıdır ancak Ayşe Şasa'nın huzur bulunduğu ve kendi olduğu bir alandır. Şasa bunu şu sözler ile ifade etmiştir: "*Akıllılar dünyasının bir kıyısında, sisli bir dağ başına çöreklenmiş, dünyayı kendimce anlamlandırmaya çalışan bir deliyim. Akıllılardan çok farklı olduğumun bilincini her an taşıyarak onları gözetliyorum. Duygularımı ve düşüncelerimi, sürekli, akıllıların dünyasına özgü tarzda kodlamaya çalışıyorum. Başka türlü, iletişim kurmak, konuşmak imkânsız olur*" (Şasa 2019a:13) diyerek toplumun içinde kendi yerini konumlandırmıştır. Diğerlerinden farklı olduğunu bilmektedir. Bunun farkında olmak dahi bir bilinçtir. Kendisini içine çeken 'hakikat arzusu' onu bu akıllılar dünyasından soyutlamıştır. Şasa, bu soyutlama alanında akıllılar ile iletişime geçmenin yollarını dile getirmiştir.

İnsan, kendi iç dünyasında kurmuş olduğu âlemde bir nebze de olsa rahatladığını düşünebilir. Böylece kendisine güvenli bir alan oluşturabilir. Ayşe Şasa'nın kurmuş olduğu dünyada onu rahatlatan şeyin ise hep bir diğer insanı önemsemek olduğu görülmektedir. Yaşanmış bütün sıkıntıların içinde kendisini kurtuluşa ileten ruhi gücün bütün insanların yaralarını sarmaya yeteceğine inanmaktadır. Bu noktada diğer insanlara gittiği yolları ve izlediği haritayı tarif etmek isteği görülmektedir. Şasa, Delilik Ülkesinde olduğunu bilir ve bu ülkede yaşadıklarını diğer insanlara anlatmak çabasıdadır. Bu ülkenin gerçekte var olduğunu, hayal veya bir delilik nöbeti olmadığını ifade eder. Ayşe Şasa içinde

yaşadığı mücadeleyi, sorgulamayı kâğıda dökmek istemiş ve hakikat yolundaki tecrübelerini anlatarak insanlara yararlı olacağını düşünmektedir.

3. Benliğin Parçalanması

Ayşe Şasa, yaşamış olduğu ruhsal çöküşün içerisinde kendisini tam anlamıyla bu hastalığın kollarına bırakmamıştır. Bütün benliği birçok parçaya ayrılırken düşünmekten ve sorgulamaktan vazgeçmemiştir. Benliğinde zuhur eden her bir parçayla ayrı ayrı konuşmakta ve yaşadıklarına kendi gözünden tekrar anlam yüklemektedir. Şasa'yı bu sancılı dönemde ayakta tutan şey kendi yaşantısını ve kimliğini denetlemekten vazgeçmeyişi olmuştur. Bu konu ile ilgili Şasa şu sözleri ifade etmiştir:

“Belli aralıklarla hayatımı kasıp kavuran şizofreni nöbetlerine kendimce bir anlam verme savaşını sürdürmeseydim, bugün artık düşünmeyen, konuşmayan, hiçbir anlamda çevreyle iletişim kuramayan bir varlık durumuna indirgenirdim. Halen duygusal dünyam, benliğim en az kırk ayrı parçaya ayrılmış durumda. Ama en ortada, tepede, hala düşünmeye, sorgulamaya, denetlemeye; kendine, çevreye, hayata anlam vermeye çalışan bir düşünsel merkez var. Her an yıkılabilse de, yıkılmaya hazır olsa da, zaman zaman üç, beş, sekiz, on parçaya bölünse de, o merkezi sürekli ayakta tutmak, her sabah yeniden kurmak zorundayım” (Şasa 2019a: 14).

İnsan bazen yaşanmışlıklarından ve huzursuzluklarından yorgun düşer. Ancak bu yorgunluk içinde her zaman çıkış yolu için bir mecal vardır. Ayşe Şasa da hastalık ortaya çıktığından beri pes etmeden bir çıkış yolu aramaktadır. Aramak aslında bulmaktır. Şasa'nın hastalık geldiği anda bilincindeki kalabalık konuşmalardan, zihninin bölünmesi ve her birinin farklı farklı parçalara ayrılmasından büyük elem duyduğunu söylemek mümkündür. Etrafındaki insanları, geçmişini ve zihninde olup biten buğulu bilgileri uygun raflara yerleştirmek istediği görülmektedir. Ayşe Şasa bilincindeki parçalanmaların verdiği sıkıntılı, bölünmüşlük hissini acı bir şekilde yaşamıştır. Parçalanmış ve dağılmış benlik, her an yeniden bu parçalanmalara ve zihinsel küçük kıyametlere gebe gibidir. Ruh, tekrar tekrar gerçekleşen bu zelzeleler ile dengesini kaybetmiştir. İnsanı denge haline getirecek olan ise İslam'ın evrene ve insana sağladığı müthiş denge biçimidir. Ayşe Şasa'nın benliğinde zuhur eden parçalanmaları İslam felsefesi ışığında anlamlandırmaya ve bir çıkış yolu bulmaya çalıştığını söylemek mümkündür.

4. Dirilen Ruh / Hakikat ile Bağ Kurmak

Ayşe Şasa'nın parçalanan benliği zamanla toparlanmaya başlamıştır. Bu parçaların birleşmesinde etkin olan faktörü ruhun bilincindeki hakikat ile bağ kurmasına bağlamak mümkündür. Ayşe Şasa'nın bilincinin vehmi benlikten asli benliğe doğru yol almış olduğu söylenebilir. Süfli bir hayattan arınarak ilahi tecellinin kaynağını bulmaya yönelme zamanı gelmiştir. Buradaki önemli husus,

Şasa'nın hakikati arama yolculuğunda gerçeği kendi iç âleminde keşfetmesiyle bulduğu söylenebilir. Bu iç serüven onu hakikate taşıyacak olan en güzide kanaldır.

Ayşe Şasa'yı hakikat ile bağ kurmaya götüren şey, içinde hiç bitmeyen bulma isteğidir. Yolun başında ve hatta yola çıkmadan dahi hep içinde bir yerlerde hakikate kavuşma halinin tablosu vardır. Bunu Şasa'nın şu değerli sözleri ile anlamaktayız: “Yaşamım boyunca gerçeği kendi içimde aramış olmamın mükâfatıydı. Bu ve bilmek istemediğim, hiçbir zaman bilemeyeceğim başka anlamları vardı düşümün. Birçoklarının karamsarlığa sürüklendiği orta yaşta, ben atalarımın özgü bir bilgeliğe, sonsuz baharın sırrına ermişim. Bu az şey değil” (Şasa 2019a:44). Ayşe Şasa psikolojik olarak en sıkıntılı dönemlerinde dahi içindeki arama duygusuna ara vermemiştir. Çoğu insanın bu ruh halinden sıyrılamayıp hastalığın kollarında kaldığı ancak Şasa'nın içindeki merak duygusunun onu bu çıkmazdan kurtardığı düşünülebilir.

Ayşe Şasa, yaşamış olduğu sıkıntılı dönemin içerisinde bir kitap kataloğunda Muhyiddin İbn-i Arabi'nin ismine rastlamıştır. Bu isim sebebini bilmeden onu etkisi altına almıştır. Arabi'nin *Füsusü'l Hikem* adlı eserini kendi çabaları ile İngiltere'den getirtmiştir. Ruhundaki ilk dirilmenin bu kitap ile olduğu söylenebilir. Hakikat ile kuracağı bağda önemli bir adım olan *Füsus* eseri, Şasa'nın İslam'a ve tasavvufa adım atmasını sağlamıştır. Ayşe Şasa, İslam'a ve İslam tasavvufuna yönelmesindeki başat etkenin *Füsus* adlı eser olduğunu belirtmiş ve bu eser ile Şasa hastalıklarına şifa bulmuştur. İç âlemindeki boşlukların dolmasına vesile olan *Füsus*, Şasa için geleneğin sırlı kapısını aralamıştır.

Ayşe Şasa, yetişmiş olduğu ortamın içerisinden bambaşka bir âleme yolculuk yapmaya başlamıştır. Benliğinin bölünmüş parçaları *Füsus* ile bütünleşmeye ve birleşmeye başlamıştır. *Füsus*, Şasa'nın yaşamış olduğu sancılı dönemlere bir şifa kaynağı olmuştur. Bu şifa Şasa'nın kalbinde başlayıp bütün vücuduna yayılmıştır. Bu manevi sekinet ikliminden tamamen uzak yetişen Şasa, *Füsus* ile hayatını değiştirecek yeni bir kapıyı aralamıştır. Şasa *Füsus* ile ilgili hislerini şu şekilde ifade etmiştir: “*Füsus*'ta okuduğum şeyler iç dünyamda huzur, sükûn ve o güne kadar hiç bilmediğim bir ümit kapısı açıyor” (Şasa 2019b: 128). Ayşe Şasa, *Füsusü'l Hikem* ile iç âleminde huzuru bulmuştur. Her bir satırın doğrudan kalbine değdiği *Füsus* eserinde hep aradığı ancak hiç tatmadığı duygulara kavuşmuştur. Yetiştirdiği dönem itibarıyla manevi değerlerden ve dinden kopuk bir şekilde büyüyen Şasa, geleceğe ve hayata dair yitirmiş olduğu umudu tekrar bulmuştur.

Şasa, hakikati düşünmek ile yetinmemiş ve iç âlemine doğru bir yol almıştır. Rabb'ini tanıdıkça kendisini de bulmuştur. *Rabb'i tanımak kişiliğe ve benliğe ruhi yapı kazandırır* (Işıtan 2012: 169) sözünde ifade edildiği gibi Ayşe Şasa'nın, Rabb'ini tanıdıkça ve İslam'ı öğrendikçe kendi iç âlemindeki gizli yanların inkişaf bulduğunu söylemek mümkündür. Hakikati arama arzusuyla bulmuş olduğu cevherler neticesinde küçüklükten beri onu boğan ve sıkın figür yeni öğrendiği

bilgiler ışığında huzura ve dinginliğe kavuşmaktadır. Ayşe Şasa'nın bu aşamadan sonra kendini bulmanın işaretleri ile hayata tekrardan tutunduğunu görmek mümkündür.

Şasa, kendini bulma aşamasından sonra nefsinin ve kalbinin merteye merteye açılacağı bir döneme girmiş olacaktır. İnsan, manevi âlemde seyr ü süluk yolunda ilerlerken belli bir aşamaya gelir. Bu her bir aşama birbiri üzerine eklenir. Tasavvufun bu belli aşamaları insanı bulunduğu iklimden farklı diyarlara iletir ve arayıcı her bir dönemi aşmak için belli bir sıralamayı takip eder. “*En ünlü sufi bilge İbn Arabî, tasavvufta dört anlayış ve uygulama düzeyi olduğunu yazmaktadır: şariat, tarikat, hakikat ve marifet. Bunların her biri kendisinden önceki düzeylerin üstüne bina edilir*” (Frager 2018: 14). Ayşe Şasa, tasavvuf yolunda kendini bilme ve bulma mertebesine ulaşmıştır. Rabb'i ile buluşan kalbin ise çeşitli aşamalardan geçerek mertebelerini inşa edeceğini söylemek mümkündür.

5. Tevhid Dağı / Nâr'ı Nur'a Çeviren Aşk

Tevhîd, Arapça birleşmek demektir (Cebecioğlu 2009: 273). İnsanın kalbinin ve ruhunun hakikat çerçevesinde birlik olmasıdır. Nerde bir birlik var ise orda düzen ve dirlik olacaktır. Tevhid bu açıdan bakıldığında gönle neşe saçmaktadır. Bütün sıkıntılarından ve üzüntülerinden hakikat aşkı ile sıyrılan nefis tezkiye olur ve ruh sekinete kavuşur. Ayşe Şasa, benliğinde oluşan bütün bölünmüşlükleri ve parçalanmaları tevhidin nuru ile birleştirmiştir. Tevhid, bütün kirleri ve kötülükleri yok etmiştir. Tevhidin Ayşe Şasa'nın ruhuna sekinet verdiği söylenebilir.

Kendi iç âleminde yolculuğa çıkmak demek her bir zerrede Hakk'ı bulmak demektir. Kendi iç serüvenindeki yolculuk kişiyi doğruca Rabb'ine götürür. Hak ile buluşma neticesinde hem ruh hem de beden birliğe kavuşmuş olacaktır. Bu iki olgu birleştiği anda hakikat insanın bütün zerrelerinde aşikâr olur. Buradaki asıl formül kalpten bir arayışı dilemektir. “*Tasavvuf her ne makamda bulunuyorsak bizi oradan alıp Rabbimize kavuşma(tevhid) makamına kadar götürebilen bir manevi yoldur*” (Frager 2018: 46). Tasavvuf, insanın kendini bilmesine ve bulmasına yardımcı olur. Hakikati insanın kalbine düşüren Rab, elbet kişinin insan-ı kâmile ulaşmasında elinden tutacaktır. Allah da o istek ve niyet olduğu için ona baktığını görebilmeyi, gördüğünü anlayabilmeyi, anladığını da kalp süzgecinden geçirip hakikate erebilmeyi nasip etmiştir. Böylelikle Ayşe Şasa, narı nura çeviren tevhid neşesine kavuşmuştur. Ayşe Şasa, tevhidin vermiş olduğu mutluluğun farkındadır. Dünyevi bütün kargaşalar ve sıkıntıları tevhid nuru ile bertaraf olmuştur. Kalbindeki ve zihnindeki bütün soruların nihayete kavuşmuş olduğunu ve birliğin lezzetinde yok olduğunu söylemek mümkündür.

6. Hayret Yaylası

Hayret, Allah hakkında hırslı olmakla, ümitsiz olmak arasında bir duraktır. Aynı şekilde, korku ve rıza, tevekkül ve recâ arasında bir duraktır. Hayret, derin düşünce ve Allah huzurunda, hakikat ehlinin ve ariflerin kalplerine gelen bir hâldir.

Ariflerin bazısı, hayreti, kavuşma, onu iftikâr, onu da tekrar hayretin izlediği kanaatindedirler (Cebecioğlu 2009: 109). Hakikatin yolcusu salık, sevgilinin hayranlığına kapılıp mest olmuştur. Bu hayranlıktan memnundur. Hayreti onu daha da bir sevince gark etmektedir. Ayşe Şasa da hayret makamında karanlıklardan aydınlığa kavuştuğunu dile getirmiştir. Bütün âleme karşı bakış açısı değişen Şasa, bu değişimi şu şekilde ifade etmiştir:

“...Bu büyük değişim, bizatihi çok büyük bir hayranlık ve çok büyük bir hayret uyandırıyor bende. Bu hayret arttıkça şifaya dönüşüyor. Şifa arttıkça hayret artıyor. 40 yaşımdan sonraki bu hayret dönemi çok ilginçtir. Biliyorsunuz, Peygamber Efendimizin (sav) bir duası vardır: ‘Rabbim, hayretimi arttır.’ Hz. İbn-i Arabî ‘nin, Fusûs’ta sık sık zikrettiği bir şey bu: ‘Hayretimi arttır’” (Şasa 2019a: 133).

Ayşe Şasa, hayret makamında şifa bulduğunu dile getirir. Sevgiliye duyulan hayranlık arttıkça içinin huzurla dolduğunu söylemek mümkündür. Tasavvuf yolunun yolcuları, bu hayranlığın ve hayretin hiç bitmemesini ve hep artmasını dilemektedirler. Çünkü hayret arttıkça şifa, şifa arttıkça da hayret edilecek nice güzellikler gark edilir insana.

Ayşe Şasa, uzun bir süre bunalımlı ve sıkıntılı dönemin içerisinde kalmıştır. Bu debdebeli dönemde, kendi kimliğini inşa eden her bir zerreyi sorgulamış ve sinamiştir. Allah’ın yardım ve inayeti ile bu zorlu dönem sekinete kavuşmuştur. Hayret, Şasa’nın gönlünü açmış ve hem aşkı hem de hayranlığı artmıştır. Allah’ın yardım ve inayeti ile bu zorlu dönem sekinete kavuşmuş ve Ayşe Şasa, sekinete giden yolda hangi aşamalardan geçtiğini şu sözler ile dile getirmiştir: “Kendi kendime, “Buraya nasıl geldim?” diyorum. Ve hatırlıyorum: “Gafler Çölü’nü geçtim, Hidayet Vadisi’ni yürüdüm. Tevhid Dağı’nı tırmandım ve bir dönemeçte buraya, Hayret Yaylası’na vasil oldum” diyorum. Ardımda elli yıllık bir yürüyüş bırakıyorum...” (Şasa 2019a: 118). Ayşe Şasa, bunalımdan sekinete ve huzura ulaşmıştır. Hayret makamının Şasa’ya büyük bir rahatlama ve ferahlık getirdiği söylenebilir. Şasa’nın hayatında geçmişin sancılı kalıntıları adeta silinmiş ve ruhi bir arınma gerçekleşmiştir, denebilir.

Ayşe Şasa’nın manevi yolculuğu tevhid ile beraber kalbindeki uyanışlara vasil olmuştur. Daha sonra hayret makamında hayranlığın artmıştır. İzutsu’nun “Buna göre bir kimse ‘uyanır’ da en yüksek mertebeye olan velâyet mertebesine yükselirse olağanüstü bir hâdiseye tanıklık etmeğe başlar; çünkü artık rûhânî gözü, daha önceden ‘yeniden yaratılış’ diye tasvîr etmiş olduğumuz hâdisenin gerçeğine açılmış olur” (İzutsu 2005: 343) sözünde ifade etmiş olduğu gibi Şasa, ruhsal serüveninde yüksek mertebelere ilerledikçe gerçekliğin olağanüstülüğüne tanıklık etmeye başlamıştır.

7. Bütün Organların Kalp ile Uyum

Kalp, insanın en saf ve temiz halinin derinliklerini yansıtan bir organdır. Bu organ ne kadar huzur dolu ise insanın bütün zerrelere de o denli huzurlu olacaktır. Kalbi huzura erdirmek ise onu dış dünyanın bütün etkenlerinden koruyarak elde edilir. Daha sonra bütün organlar kalbe uyarak birlikte huzuru bulacaklardır.

“Tasavvuf psikolojisine göre, kalp bizim derin zekâ ve irfanımızı içerir. Kalp gnosisin, yani marifetullahın, manevi ilmin mekânıdır. Tasavvufun maksadı; yumuşak, duyan, şefkat dolu bir kalp ve kalbin zekâsını geliştirmektir. Bu zekâ, aklın soyut zekâsından daha derin ve daha sağlam bir temele dayalıdır. Gönül gözü açıldığında, eşyanın yapay dış görünüşünün ilerisini görebilir, gönül kulağı açıldığında sözlerin ardında gizlenen hakikati duyabiliriz” (Frager 2018: 31-32).

Kalp, en güvenilir organımızdır. Ancak kalbin duyması ve görmesi için manevi ilmin kapılarının çalınması gerekmektedir. Bu kapı açıldığında gönlü duyan, işiten ve gören bireyler inşa olacaktır. Bu vesile ile kalp bir başkasının acılarını duyup ilahi aşkın tecellisine mazhar olur.

Tasavvuf, kalbe büyük önem vermektedir. Bu anlayışa göre kalp, aklın soyut zekâsından daha fonksiyonludur. Kalbin zekâsını inkişaf ettirecek olan da yine tasavvuttur. Kalbin gizemi ortaya çıktığında görünenin ardına vakıf olmak, söyleneni maksadıyla ve ötesiyle tayin etmek hâsıl olacaktır. Her kalpte Yaratıcının izlerini gördükçe herkesle manevi olarak yollar inşa eden salık, bu zenginliği tüm ümmete yaymak ister. Kalbin gözü göremeye kulağı da duymaya başladığı zaman diğer insanlardan gelen tepkilere hep rıza makamı ile dönüt verir. Ayşe Şasa da kalbindeki düğümleri çözmüş ve bununla birlikte kalbinde diğer insanların muhabbetine yer açmıştır. Kalbinde ve zihninde yaşanan birlik, Şasa'yı bütün ümmet ile alakadar olmaya iletmiştir, denebilir.

Nefsin tezkiyesi ve terbiyesi için kalbin bir dönüşüme ihtiyacı vardır. Kalp kirlere arındıkça kalpteki cevher ayna gibi parlamaya başlar. Gerçekleşen manevi arınma saliki kemale götüreceği olan esastır. Bütün organlardaki birlik nefis terbiye oldukça birleşerek hakiki bir arınmanın sevincine tanık olacaktır. Ayşe Şasa nefis ile ilgili şu sözleri ifade buyurmuştur:

“Nefislerimiz hastadır; bütün insanların nefisleri hastadır. İşte tasavvuf ilmi, bu hastalığı bertaraf ediyor. Bunun için hasta insana da, sağlıklı insana da tasavvuf bakıyor. Kibirli insanı tevazu haline döndürüyor, dedikoducu insanı ketum hale getiriyor; korkağı cesur, hırsızını emin, edepsizi namuslu kılıyor. Yani ahlaken, insanı kötü bir durumdan parlak bir duruma getiriyor. Ama bunlar nefsin terbiyesidir, ruhun değil. Nefis terbiye oldukça, kalp ayna gibi parlamaya başlar. O parladığı zaman zihnimiz de tekâmül eder ve bize birtakım güzellikler göndermeye başlar. Zihin, kalp ve ruh arasında bağlantı kurulduğu zaman, insan olgunlaşmaya başlar” (Şasa 2019a: 145).

Ayşe Şasa, bu değerli sözler ile nefsin hastalıklı bir yapıda olduğundan söz eder. Ancak nefsinin bu hastalıklı halden kurtarmak isteyenler için bir formül de verir. Tasavvuf ilmi, nefsi kirlerinden arındırıp şifasına kavuşturacak olandır. Tasavvuf, nefsi terbiye ederken kalbi de onarmış olur.

Kalbin, ruhun ve hayatın en güzel dönüşümü gerçekleşmiştir. Ayşe Şasa; bunalımlardan, parçalanmalardan ve en önemlisi yitirilmişlikten arınmış ve en güzel dönüşümü gerçekleştirmiş olduğunu söylemek mümkündür. Kalbine hakikatin iştihakını koyarak aşkın ateşini tutuşturmuştur. Tutuşan ateş yanmış, küle dönmüş ve kul olmuştur. Hakikati kendi içinde, en iç kalbinde bulmuş ve bütün organları kalbine tabii olmuştur. Düşüğü yerden kalkmış ve sevgilinin zirvedeki manevi aşkına talip olmuştur. Kalpte niyet olarak başlayan kıvılcım bütün hayatında en güzide dönüşüm olarak yer almıştır.

8. Bireysel Arınmadan Toplumsal Arınmaya

Hakiki manada bir aşk yolunun eri, sevgiliye giden yolda her kalpte Maşuk'un izlerinin olduğunu bilir. Bu izleri takip ederek sevgilinin razı olduğu bir mertebeyi dileyecektir. İnanıcı ve imanı hakiki manada olgunluğa erdirmek için bu yolu takip etmeyi görev bilmek gerekecektir. *“Nefsimi elinde tutan Allah'a yemin ederim ki, bir kişi hayırdan kendisi için istediğini, Müslüman kardeşi için de istemedikçe mükemmel bir şekilde iman etmiş olmaz.”* (İmam Ahmed b. Hanbel, El-Müsned, el-Fethu'r-Rabbani Tertibi, Ensar Yayıncılık: 1/113.) hadisinde de ifade edildiği üzere Hz. Peygamber (sav) kendimiz için istediklerimizi mü'min kardeşlerimiz için de istememiz gerektiğini birçok yerde dile getirmiştir. İslam toplumsal hayata büyük önem verirken insanın sadece kendisini önemsemesini istemez. Bir diğer insanı bütünüyle önemsemeyi tavsiye eder.

Tasavvufi bilincin içerisinde birey kendini keşfettikten sonra bir diğer insanın keşfe çıkması için de harekete geçmeyi görev edinir. Çünkü diğerkâmlık İslam'ın özünü temsil etmektedir. Bu konu ile ilgili Ayşe Şasa şu sözleri ifade buyurmuştur:

“Ben naçiz bir insan olarak, yaşadığım tecrübeden başkalarının yararlanmasını istiyorum. Eğer yaşadığım tecrübe, büyük bir karanlıktan ışığa çıkmama yol açmışsa, bunu insanlarla paylaşmak isterim. Çünkü kendi hayat hikâyemi paylaştığım bazı insanlara, az çok bir hayırım dokundu. O yüzden, ben kendimi bir âlim veya bir rehber olarak değil, o yola sapsmış ve geri dönmüş naçiz bir insan olarak görüyorum. Bunun için de kendimi, doğru yolu işaret eden bir yol tabelası farz ediyorum. Basit bir yol tabelası...” (Şasa 2019a: 148).

Ayşe Şasa, kendi yaşadıklarından hareketle diğer insanlara da yardımcı olmak istemiştir. Kendisini karanlıklardan aydınlığa götüren tecrübeler, bir başka insana da ışık olmuştur.

Ayşe Şasa, insanlara faydalı olma gayesi ile bir telefon ağı oluşturmuştur. Dışarıya çıkamadığı buhranlı zamanlarında hem diğer insanların hayatlarına dokunabilmek hem de kendi yaşamışlıklarından bahsedebilmek için telefon sohbetleri kurmuştur. Birçok insan Ayşe Şasa'yı hiç görmeden telefon sohbetleri ile tanımıştır. Şasa'nın insanlarla telefon üzerinden kurmuş olduğu bu bağ zamanla kendi tabiriyle bir tele-mahalleye dönüşmüştür. Çeşitli insanlarla fikir alışverişinde bulunarak hem kendisini ifade etmiş hem de diğer insanlara yardımcı olmaya çalışmıştır. *“Beni tanıyanlar bilirler, yaşadığım yalnızlık ve hastalık sürecinden dolayı yirmibeş sene sokağa çıkamadım fakat dünyayla telefon hattı üzerinden kurduğum bir rabıta vardı. Evet, biliyorum, sanal bir rabıta bu. Benim tele-mahalle adını verdiğim, telefonlarla kurduğum, çok sayısız rabıta ağı var. Mecburen telefon sohbetleri şeklinde gerçekleşiyor çünkü evimden çıkamıyorum, bir yere gidemiyorum. Ben de tele-sohbet ediyorum* (Şasa 2019a: 136).

Ayşe Şasa, kalbinde başka insanların sancısını hissetmiştir. Bu his onu başka iklimlere götürürken kendi manevi mertebesinde de aşkın güzide iklimlerine visâl olmuştur. Robert Frager'ın *“Başkalarının ıstırabını hissetmeyen kalp, ilahi aşkı duyamaz”* (Frager 2018: 49) sözünde ifade edildiği gibi bir başka insanın acısını hissetmek, kalbi kötülüklerden arındırarak ilahi aşkın söylediklerini duymaya vesile olacaktır.

Sonuç

Birey, yaşamış olduğu toplumsal hayatın içerisinde kendisine bir yer belirler. Bu yeri belirlerken de insana toplum tarafından sunulan gerçek, normal, doğru olarak görünen şeylerin birey tarafından nasıl algılandığı önem arz eder. Toplum tarafından normal kabul edilen şeylerin aslında öyle olmadığını gerçekliği insanı çeşitli rahatsızlıklara sürükleyebilmektedir. Bu rahatsızlıklar bireyi kendi iç âlemine kapanmaya sevk edebilir. Böylelikle insan sosyal çevresi ile bütünleşemediği için ruhsal serüveninde kendisine huzur bulacağı alanlar inşa etmeye başlar. Ayşe Şasa da gerçeklik algısını yitirdiği için benliğinin parçalanmış her bir zerresini bütünleştirmek amacıyla kendi iç âleminde bir gezintiye çıkar. Bu gezinti onu, Muhyiddin İbn-i Arabî'nin *Füsus 'ul Hikem* adlı eseri ve tasavvuf ile karşılaştırır.

İnsanın bu âlemde var olması kendi içerisindeki gizemi çözüp hakikate vasıl olması ile gerçekleşecektir. Hakikate ulaşmak ise kişinin öncelikle kendini tanıması ile mümkün olacaktır. Kendini tanımak, dünyanın geçiciliğinden dolayı değersizliğini kabul etmekle başlar. Böylelikle kalıcı olana yönelmenin önemi vurgulanmış olacaktır. Bununla birlikte kalp ve zihin hakikatte birleşmiş olur. Manevi gelişme oldukça ruhtaki sancılar ve psikolojik rahatsızlıklar da bertaraf olmuş olacaktır. İnsanın maddi dünyanın içerisinde manevi âleme çıkışı, kendisini gerçekleştirmesi noktasında önem arz etmektedir. Bu noktada olgunlaşmış kalp, ilahi hakikati yakından duymuş olacaktır.

Geçici olandan sıyrılıp kalıcı olana yönelen Şasa, kendini tanıma iştıyakı ile yola çıkmıştır. Bu arzu, onun manevi şahsiyet gelişimi için oldukça önemli bir adım mahiyetindedir. Muhyiddin İbn-i Arabî'nin *Füsus 'ul Hikem* adlı eseri ile karşılaşan Ayşe Şasa, iç serüvenini bu doğrultuda nihayete erdirmiş olur. Arabî'nin tasavvufi olgunlaşma merhaleleri ışığında Şasa'nın daha önce hiç bilmediği, duymadığı ancak içindeki eksikliğin farkında olduğu 'mana'yı keşfetmesini görmekteyiz. Kendi varlığı ile birlikte tüm varlığın görünen suretinin ardındaki gerçekliği böylelikle fark etmeye başlayan Şasa'nın iç âleminin derinliklerine inerek süfli özellikleri terk edip ulvi bir hayata kavuşmuş olduğunu görmekteyiz.

Kaynakça

- Cebecioğlu, Ethem (2009). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. İstanbul: Anka Yayınları.
- Gruen, Arno (2007a). *Normalliğin Deliliği-Hastalık Olarak Gerçekçilik: İnsandaki Yıkıcılık Üzerine Bir Kuram*. İstanbul: Çitlembik Yayınları.
- Gruen, Arno (2007b). *İhanete Uğrayan Sevgi Sahte Tanrılar*. İstanbul: Çitlembik Yayınları.
- Fragar, Robert (2018). *Kalp, Nefs ve Ruh*. İstanbul: Sufi Kitap Yayınları.
- Işıtan, İbrahim (2012). “Sadreddin Konevi’ye Göre Sûfi Psikolojisi Konevî Düşüncesinde Sûfi Kişilik Yapısının Temel Dayanakları”. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 1(2): 163-178.
- Işıtan, İbrahim (2014). *Sûfi Psikolojisi Sülemi’ye Göre Benlik Dönüşümü*. İstanbul: Divan Kitap.
- Izutsu, Toshihiko (2005). *İbn Arabî'nin Fusûs 'undaki Anahtar-Kavramlar*. Çev. A. Y. Özemre. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Kuşeyri, Abdulkerim (2011). *Kuşeyri Risalesi*. İstanbul: Semerkand Yayınları.
- Şasa, Ayşe (2019a). *Delilik Ülkesinden Notlar*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Şasa, Ayşe (2019b). *Bir Ruh Macerası*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Şekur, Muhyiddin (2009). *Su Üstüne Yazı Yazmak*. İstanbul: İnsan Yayınları.